

РОЗДІЛ

6

ПРОФЕСІЙНЕ УДОСКОНАЛЕННЯ ВЧИТЕЛЯ

УДК 378:37.042+374:372.3:613

Алексеева К.І., Воскобойнікова Г.Л.

ПЕДАГОГІЧНІ ПІДХОДИ І ПРИНЦИПИ ОЗДОРОВЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТРЕНЕРА-ВИКЛАДАЧА У ГРУПАХ ПОЧАТКОВОЇ ПІДГОТОВКИ ХУДОЖНЬОЇ ГІМНАСТИКИ

У статті висвітлено обґрунтування педагогічних підходів і принципів оздоровчої педагогічної діяльності у групах початкової підготовки художньої гімнастики. Доведено актуальність оздоровчої педагогічної діяльності тренера-викладача у вікових групах відповідно до обраного виду спорту. Визначено особливості оздоровчої педагогічної діяльності у групах початкової підготовки художньої гімнастики на засадах аксіологічного, компетентнісного, системного, гуманістичного, особистісно орієнтованого, діяльного та валеологічного підходів.

Ключові слова: тренер-викладач, педагогічні підходи і принципи, оздоровча педагогічна діяльність, початкова підготовка художньої гімнастики, професійна компетентність.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У професійній підготовці фахівців галузі фізичного виховання, спорту і здоров'я людини актуальною є проблема підготовки до оздоровчої педагогічної діяльності. Особливого значення набуває оздоровча педагогічна діяльність тренера-викладача за обраним видом спорту. Означена проблема соціально зумовлена підвищеною статистикою захворюваності дітей дошкільного і молодшого шкільного віку і потребує розв'язання, яке полягає у необхідності обґрунтування педагогічних підходів і принципів оздоровчої педагогічної діяльності у контексті нашого дослідження – тренера-викладача у початкових групах художньої гімнастики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій Проблемі професійної підготовки сучасного вчителя фізичного виховання присвячено фундаментальні дослідження і наукові праці вітчизняних вчених М. Носко, В. Пліско, Л. Сущенко, М. Хорошухи та ін.; удосконалення професійної підготовки, формуванню професійної компетентності та педагогічної майстерності учителя: Н. Бібік, В. Бондара, Г. Воскобойнікової, О. Дубасенюк, С. Гончаренка, І. Зязюна, © Алексеева К.І., Воскобойнікова Г.Л., 2015, Лавришкіна, Н. Пичкало, О. Савченко, Л. Хомич та ін.; оздоровчій педагогічній діяльності вчителя фізичного виховання – С. Гаркуші, В. Горашука, П. Джуринського, Б. Долинського, С. Єрмакова та ін. Однак проблема підготовки до

оздоровчої педагогічної діяльності у групах початкової підготовки художньої гімнастики залишається недостатньо дослідженою і невирішеною.

Серед численних проблем у навчанні і вихованні підростаючого покоління актуальною є формування і збереження індивідуального здоров'я.

На сучасному етапі розвитку національної системи освіти подальшої актуальності набувають дослідження педагогічного досвіду здоров'язбереження учасників педагогічного процесу в освітніх закладах та закладах позашкільної освіти. Першим важливим елементом як суспільного так і індивідуального валеогенезу є формування здоров'язбережувальної компетентності особистості, піклування про здоров'я, шляхом ведення моніторингу здоров'я учасників педагогічного процесу, а також самоспостереження власного здоров'я та самопочуття [3, с. 52].

З огляду на проблеми захворюваності дітей молодшого шкільного віку, оптимальний рівень медичної та валеологічної підготовки сучасного вчителя є обов'язковим елементом його фахової компетентності [4; 6; 7].

Реальна картина статистики захворюваності дітей віддзеркалює невідповідність педагогічних умов нагальній потребі формування здоров'язбережувальної компетентності у підростаючого покоління в системі шкільної та позашкільної освіти [1, с. 89].

Тому тренувальний процес повинен, перш за все, бути оздоровчої спрямованості.

Дидактичні принципи побудови і добору спеціальних вправ характеризуються певними закономірностями.

Перший принцип – це відповідність біомеханічної структури спеціальних вправ такій-же структурі елементів рухового апарату, її реалізуючих. Практично це означає, що біомеханічна структура його рухових механізмів є своєрідним орієнтиром для побудови рухового складу спеціальних вправ, відтворення їх характеристик у процесі тренування.

Другий принцип – це сполучення біомеханічної структури спеціальних вправ із такою ж структурою відповідних елементів спортивної техніки. Це означає, що в навчальному процесі спортивна техніка (насамперед її кількісні параметри) повинні служити тренеру моделлю при побудові спеціальних вправ.

Третій принцип – узгодження характеристик спеціальних вправ із відповідним рівнем дерева цілей та етапів цільової педагогічної програми. Науковці зауважують, що додержуватися означених принципів непросто. Необхідно попередньо зробити достатньо повне і детальне дослідження існуючих зразків техніки, побудувати алгоритми комплексної вправи або руху, роздивитися його рухові механізми. Після цього необхідно приступити до розробки спеціальних вправ, багато з яких можуть відповідати одному або декільком крокам встановленого алгоритму, оскільки елементи, їх складові достатньо прості й порівняно легко відтворюються в навчально-тренувальних заняттях [8, с. 240-241].

У науковій літературі висвітлено методики тренувань на етапах попередньої та спеціалізованої базової підготовки художньої гімнастики та реалізації індивідуальних можливостей юних спортсменок, оздоровчим аспектам тренування в означених групах. Достатньо висвітлено особливості відбору дівчаток у початкові групи художньої гімнастики та надано методичні рекомендації щодо тренувальних занять у початкових групах художньої гімнастики [5].

Однак, у наукових джерелах недостатньо висвітлені педагогічні підходи і принципи оздоровчої педагогічної діяльності тренера-викладача у групах початкової підготовки художньої гімнастики.

Метою є визначення та обґрунтування педагогічних підходів і принципів оздоровчої педагогічної діяльності тренера-викладача у групах початкової підготовки художньої гімнастики.

Відповідно мети поставлені завдання: визначити та обґрунтувати педагогічні підходи і принципи оздоровчої педагогічної діяльності тренера-викладача у групах початкової підготовки художньої гімнастики.

Виклад основного матеріалу дослідження. В групі початкової підготовки використовують ігровий та наочний методи навчання, оскільки дітям дошкільного віку характерне образне мислення. Заняття художньою гімнастикою починаються у досить ранньому віці. Середній вік: від 4-6 років – другий сенситивний період. В цей період активно відбуваються зміни в організмі дитини, а саме: зміцнюється опорно-руховий апарат та відбувається окостеніння кінцівок, прискорення темпу росту – ріст збільшується 5-7 см, маса тіла на 1,5-2 кг. Продовжується розвиток дихальної та серцево-судинної систем. У дівчаток 4-6 років істотно зростає сила і рухливість нервових процесів, підвищується здатність зосереджувати увагу протягом 15-20 хв. отже вони мають змогу утримувати програму дій, що складається з ряду рухів. Означений вік є сприятливим для початку регулярних занять художньою гімнастикою.

Проектування раціональної побудови тренувального процесу у початкових групах художньої гімнастики необхідно починати з ознайомлення з контингентом групи. Найпершим принципом оздоровчої педагогічної діяльності тренера-викладача у початкових групах художньої гімнастики є принцип природовідповідності, який сприяє раціональній організації тренувального процесу відповідно до вікових та індивідуальних особливостей розвитку дітей, реалізації гуманістичного підходу, сприяючого гармонійному розвитку здорового підростаючого покоління.

Раціональна побудова педагогічного процесу ґрунтується на основі загальнодидактичних та специфічно дидактичних принципів – системності, наступності, неперервності та компетентності

спрямованості [2]. Тренувальний процес у початкових групах художньої гімнастики є також педагогічним процесом, що зумовлює використання означених принципів.

На заняттях художньої гімнастики використовується комплекси вправ загальної фізичної підготовки та комплекси спеціальної фізичної підготовки для розвитку специфічних якостей. Характерною ознакою таких занять є музичний супровід. Тому актуальним є принцип етичності та естетичного виховання, які забезпечується моральними основами і реалізують морально-етичні та естетичні норми у виборі тематики музичного супроводу та відповідності психо-фізіологічних особливостей рухової активності. Означені принципи є інтегрованими з принципом природо-відповідності, а також актуалізують аксіологічний підхід до оздоровчої педагогічної діяльності за обраним видом спорту.

Принцип гармонізації розвитку забезпечується через взаємозумовленість фізичного, інтелектуального розвитку, фізичного та естетичного виховання особистості, що сприятиме позитивній спрямованості тренувального процесу у початкових групах художньої гімнастики.

Принцип інтегративності зумовлює набуття компетентності тренування за обраним видом спорту як інтегративної особистісної якості на основі інтеграції набутих знань, умінь і навичок на основі провадження діяльнісного, компетентнісного та особистісно орієнтованого підходів, а також у подальшому розвитку спортивної майстерності.

Принципи компетентнісного підходу реалізуються за умови впровадження компетентнісно орієнтованого тренувального процесу, що забезпечує реалізацію відповідних компетенцій гармонійного особистісного розвитку та індивідуального здоров'язбереження.

Заняття у початкових групах художньої гімнастики мають оздоровчу спрямованість, яка відображається в дозуванні фізичних вправ та наслідком якої є формування правильної постави, попередження та усунення викривлень в різних відділах хребта, гармонізація рухової активності та зміцнення м'язового корсету, функціональний розвиток системи дихання, серцево-судинної системи та загалом комплексний фізичний розвиток дитини. Однак, фізичні навантаження повинні диференціюватися залежно від віку, фізичної підготовки та стану здоров'я, лише тоді вони мають оздоровчий характер, коли у процесі занять з художньої гімнастики, зміцнюють адаптаційні можливості дитячого організму. Тому поєднання системного, особистісно орієнтованого і компетентнісного підходів реалізує поетапне набуття спеціальних навичок та умінь ефективного тренування, а також формування здоров'язбережувальної особистісної компетентності.

Валеологічний супровід тренувального процесу у початкових групах художньої гімнастики реалізує валеологічні принципи та підхід, що зумовлюють здійснення педагогічного і медичного контролю стану здоров'я дітей, визначення адаптаційного потенціалу дівчаток, та моніторингу стану здоров'я і адаптаційних можливостей учасників тренувального процесу на всіх етапах.

Висновки. Застосування педагогічних підходів і принципів сприяють раціональній побудові тренувального процесу у початкових групах художньої гімнастики, на основі використання методик розвитку окремих рухових якостей та сприяє формуванню здоров'язбережувальної компетентності учасників тренувального процесу в системі фізичного виховання у закладах позашкільної освіти.

Визначено та обґрунтовано педагогічні підходи і принципи оздоровчої педагогічної діяльності у групах початкової підготовки художньої гімнастики на засадах аксіологічного, компетентнісного, системного, гуманістичного, особистісно орієнтованого, діяльнісного та валеологічного підходів. Для раціональної організації тренувальних занять у початкових групах художньої гімнастики необхідно комплексне застосування педагогічних підходів та принципів, а також здійснення педагогічного контролю стану здоров'я дітей, моніторингу адаптаційного потенціалу дівчаток на всіх етапах тренувального процесу.

Перспективами подальших напрямів розвитку дослідження є розробка і впровадження моделі оздоровчої педагогічної діяльності тренера-викладача у групах початкової підготовки художньої гімнастики.

Використані джерела

1. Воскобойнікова Г.Л. Медико-валеологічне обґрунтування оптимальної рухової активності молодших школярів / Г. Л. Воскобойнікова // Збірник наукових праць Національного педагогічного університету ім. Т.Г. Шевченка. – Чернігів, 2011. Вип. 91. Т.1. – С.89 – 91.
2. Воскобойнікова Г.Л. Валеологічна модель оздоровчої навчально-виховної роботи майбутнього вчителя початкової школи / Воскобойнікова Г.Л. // Педагогіка здоров'я. Збірник наукових праць Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої Міжнародному Дню здоров'я 7 квітня 2011 року. – Харків. –2011. – С. 45–46.
3. Воскобойнікова Г.Л. Методологічні основи визначення рівня здоров'я та адаптаційних можливостей молодших школярів / Г.Л. Воскобойнікова // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – № 952. Випуск 11. – Харків, 2012. Серія Валеологія : сучасність і майбутнє. – С.52–55.
4. Гончаренко М.С. Методическое пособие по валеологической диагностике здоровья / М.С. Гончаренко, Н. В. Самойлова. – [3-е изд. доп. и перераб.]. –Х.: Изд-во ХНУ, 2003. –156с.
5. Карпенко Л.А. Отбор и начальная подготовка занимающихся художественной гимнастикой: методические рекомендации. – Ленинград 1999. – 25 с.

6. Концепція валеологічної освіти педагогічних працівників / Інформаційний вісник вищої освіти. – К.: НМЦВО, 2001. – №6. – С.34 – 38.
7. Концепція медичної освіти педагогічних працівників / Інформаційний вісник вищої освіти. –К.: НМЦВО,2001. – №6. – С.39–40.
8. Методики формування рухів у процесі навчання і тренування / Носко М.О., Дейкун М.П., Ляпін В.П. Сероштан В.М., Носко Ю.М. // Збірн. наук. пр. Національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. – Чернігів, 2012. – Вип. 92, т.2 – С. 240-243.

Alexeyeva K., Voskoboynicova G.

PEDAGOGICAL APPROACHES AND TEACHING THE PRINCIPLES OF HEALTH COACHES IN GROUPS OF INITIAL TRAINING CALISTHENICS

In the article, the scientific substantiation of pedagogical approaches and principles for improving educational activities in groups of initial training calisthenics. The urgency of improving teaching coaches in the age groups according to the chosen sport. Features of improving educational activities in groups of initial training calisthenics on the basis axiological, competence, systematic, humanistic, learner-oriented, active and valeological approaches.

It was established that the use of pedagogical approaches and promote the principles of rational construction of training process in the initial group calisthenics, using techniques of individual motor characteristics and promotes competency health care participants of the training process in the system of physical education in school education institutions.

The very first principle of improving teaching coaches in junior rhythmic gymnastics group is the principle natural compliance, which promotes the rational organization of the training process according to the age and individual characteristics of children, implementation of the humanistic approach, promoting the harmonious development of a healthy younger generation.

Rational construction of the pedagogical process based on general and specific didactic teaching principles – consistency, continuity, continuity and competence orientation. The training process in the initial group calisthenics is also a teaching process that makes use of the aforementioned principles.

Defined and justified pedagogical approaches and principles of health educational activities in groups of initial training calisthenics on the basis axiological, competence, systematic, humanistic, learner-oriented, and active and valeological approaches. Valeological maintenance training process in the initial group calisthenics valeological implements the principles and approach that contribute to the implementation of educational and medical monitoring of children's health, determining adaptive capacity of girls and health monitoring and adaptive capacities of participants in the training process at all stages.

For rational organization of training sessions in the initial group calisthenics necessary comprehensive application of pedagogical approaches and principles, as well as for teaching control of children's health, monitoring adaptive capacity of girls at all stages of the training process

Key words: *teacher-trainer, pedagogical approaches and principles, improving educational activities, gymnastics initial training, professional competence.*

Стаття надійшла до редакції 01.10.2015